

Hüseyin Avni Ulaş (1877-1948)

Hüseyin Avni Ulaş

Hüseyin Avni, 1877'de Erzurum'un Kümbet köyünde dünyaya geldi. Dursunağazade Mustafa Efendi'nin oğludur. Kığı Rüştüyesini, Vefa İdadisini, İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. İstanbul Barosuna kayıtlı avukat olarak 1913'te çalışmaya başladı. Birinci Dünya Savaşı başlayınca askere alındı ve Doğu Cephesi'nde Ruslara karşı savaştı. Savaş sonrasında Erzurum'a dönerek Hazine Avukatlığı yaptı. Mondros Mütarekesi sonrasında işgallere tepki olarak Müdafaa-i Hukuk hareketi başlayınca Hüseyin Avni Bey de bu hareket içinde yer aldı. Vilayat-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Erzurum Şubesi'nin kurucuları içinde yer aldı. İzmir'in işgalini protesto etmek üzere 17 Mayıs 1919'da Erzurum'da yapılan mitinge öncülük etti. 23 Temmuz 1919'da toplanan Erzurum Kongresi'ne katıldı. 1919 seçimlerinde Erzurum'dan mebus seçilerek son Osmanlı Meclis-i Mebusanına girdi. İstanbul'un işgali ve Meclis-i Mebusan'ın çalışamaz duruma düşmesi üzerine Ankara'ya gelerek Türkiye Büyük Millet Meclisine katıldı. Celalettin Arif Bey ile birlikte 1920 Ağustos'unda izin alarak seçim bölgesi olan Erzurum'a gitti. Burada Celalettin Arif Bey'le birlikte "halk idaresi" adı altında bir oluşumun yaratılmasına çalıştı. Ancak, Mustafa Kemal Paşa'nın sağduyusu onların bu çabalarını boşa çıkardı. Hüseyin Avni Bey, Ankara'ya döndükten sonra muhalefetinin dozunu her geçen gün biraz daha artırdı. 10 Mayıs 1921'de Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde oluşturulan Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu (Birinci Grup) içinde yer alamayınca bu grubun programına itiraz etti ve bunu bir önerge ile Meclise taşıdı. Meclisteki muhalif milletvekillerini örgütleyerek yeni bir siyasal oluşum yaratmaya çalıştı. Mecliste oluşan II. Grup'un önde gelen kişilerinden oldu. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu, İstiklal Mahkemeleri'ni, İcra Vekillerinin seçim yöntemini, Başkumandanlık Kanunu'nu sert bir şekilde eleştirdi. Büyük Millet Meclisinin yetkilerinin kısıtlanmasına karşı çıktı. Meclisçe çıkarılan yasaların tam uygulanmadığından söz etti. Meclis kürsüsünden; Hükûmeti, Mustafa Kemal Paşa'yı eleştirici konuşmalar yaptı ve Mustafa Kemal Paşa ile tartışmaya girdi. 9 Kasım 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekilliğine seçildi. Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma süresi bitince, Hüseyin Avni Bey'in de aktif siyasi hayatı sona erdi. Zira, 1923 seçimlerine örgütlü olarak II. Grup katılmayınca bu grubun önde gelen ve örgütleyicilerinden olan Hüseyin Avni Bey de seçimde aday olmadı. Böylece Hüseyin Avni Bey meclis dışında kaldı. Hüseyin Avni Bey İstanbul'a giderek burada avukatlık yaptı. Ancak Terakkiperver Cumhuriyet Partisi kurulunca bu

partide görev aldı. Atatürk'e muhalefetini burada da ısrarla sürdürdü. 1926'da İzmir'de Atatürk'e düzenlenen suikastla ilgisi olduğu iddiasıyla İstiklal Mahkemesi'nde yargılandı, fakat berat etti. 1935 seçimlerinde Erzurum'dan bağımsız milletvekili olmak üzere adaylığını koydu, ancak seçilemedi. 30 Haziran 1939'da İstanbul V. Noteri oldu. 1945'te Nuri Demirağ ile birlikte Milli Kalkınma Partisini kurdu. 23 Şubat 1948'de İstanbul'da vefat etti.

İhsan GÜNEŞ

KAYNAKÇA

ÇELİK, Muammer, **Hüseyin Avni Ulaş**, Erzurum Kitaplığı, İstanbul 1996.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi**, Cilt 3, TBMM Vakfı Yayını, Ankara 1995.

DEMİREL, Ahmet, **Birinci Mecliste Muhalefet: II. Grup**, İletişim Yayınları, İstanbul 1994.

Gazi Mustafa Kemal, **Nutuk**, Ankara: AAMY, 1989.

"Hüseyin Avni Hakkında Anket", **Hareket Dergisi**, S 14, 1948.

İZ, Mahir, **Yılların İzi**, İrfan Yayınları, İstanbul 1975.

TAŞYÜREK, Muzaffer, **Erzurum Kongresi ve I. BMM'de Erzurum Mebusları**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2000.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, I. Dönem.

ULAŞ, Mehmet, **Hüseyin Avni Ulaş'ın Son Yılları**, Berksoy Basımevi, İstanbul 1952.

Bağlantılar [kaynağı değiştir]

- **İkinci Grup**

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/huseyin-avni-ulas-1877-1948/?pdf=3599> adresinden erişilmiştir